

ANDRÉ SPITZER

Karel Vinš

Rok: 2009/2010

Konzultant: Mgr. Štěpána Vnoučková

OBSAH

3	ÚVOD
4	METODIKA
5	ROZHOVOR S ANDRÉ SPITZEREM
29	LEKTORSKÁ PRAXE
31	ZÁVĚR
32	POUŽITÁ LITERATURA

ÚVOD

Téma pro svou práci jsem nehledal dlouho. Původním záměrem však nebyla práce historická/ oral historická, ale zpracování dnešních forem rasismu, a nenávisti vůči etnikům.

Nevěděl jsem však, jakého rozměru a charakteru by práce byla, ani jaká je očekávaná v praktické maturitě. Po neobhájení záměru mi byla nabídnuta jiná práce humanitního charakteru, totiž práce, kterou máte před sebou.

Tato práce si klade za cíl zpracovat audio nahrávku rozhovoru s André Spitzerem do podoby textu, a zpracovat ji pro výuku ve čtvrtém ročníku Přírodní Školy příštím rokem začínaje. V práci jsem se kromě přepisování rozhovoru zabýval také celou dobou druhé světové války, o které pan Spitzer mluvil.

K panu Spitzerovi jsem se nedostal náhodou, ale pomocí občanského sdružení Tolerance a občanská společnost, se kterou jsem navázal úzkou spolupráci. Původní domluva byla, že se zúčastním nahrávání rozhovoru, a posléze jej přepíši, avšak jsme nenalezli termín, který by se panu Spitzerovi a mě hodil. Takže jsem bohužel zůstal pouze u přepisování, ale myslím, že i to mě velice obohatilo.

METODIKA

Ve své práci jsem si vytvořil dva cíle: pomoci OS s přepisováním rozhovoru, kterého bych se v ideálním případě zúčastnil, to zaprvé. Za druhé bych chtěl o tomto, velice zajímavém tématu vyučovat v nižších ročnících na gymnáziu Přírodní škola.

Bohužel, nepodařilo se skloubit můj volný čas s časem pamětníka Andrého Spitzera, (pamětník, jehož rozhovor je stěžejní pro mou práci), a tak jsem bohužel měl možnost rozhovor pouze přepisovat.

Přepisování rozhovoru není snadnou prací, jak vypadá. K přepisování jsem potřeboval speciální program, ve kterém jsem hlasy z rozhovoru zpomalil, ale nikoliv změnil jejich výšku. Jako vhodný program se nakonec ukázal kompaktní a malý program aimp 2. Problém nastal ve chvíli, kdy se zvuk zpomalil více než šlo, v tom případě se pak zasekávaly i slova v polovině, a nebylo textu vůbec rozumět. Nakonec zvítězilo zpomalení s občasným zastavením nebo přetočením zpět. Celé přepisování, včetně kontroly mi trvalo asi měsíc, přičemž jsem tomu věnoval dvě hodiny, spíše tři denně.

Dále jsem věnoval čas i četbě literatury o přepisování rozhovorů, speciálně to byla kniha Naslouchat hlasům paměti.

Přepisování rozhovoru mě také velice obohatilo a poznamenalo. Doufám, že má práce pomůže osvětlit dalším generacím problematiku holocaustu a s ním spojených problémů, mj. vytěsňování židů a jiných menšin.

Ve druhé části jsem přemýšlel o výuce holocaustu na Přírodní škole, přičemž bych v ideálním případě měl možnost odučit jednu, maximálně dvě vyučovací hodiny v hodině čtvrtého ročníku osmiletého studia. Tématem lektorské praxe se budu zabývat v samostatné kapitole, věnované jen odučení hodiny.

To byla největší část mé práce, ale na to, abych mohl toto téma vyučovat, jsem musel prostudovat velké množství literatury i jiných zdrojů.

ROZHOVOR S ANDRÉ SPITZEREM

André Spitzer

***22.12.1926 V Jihlavě**

Otec Richard Spitzer- Podnikatel, spoluvlastník kostelecké firmy na uzeniny

Matka Zdeňka Klainová z Kutné Hory, Výborná pianistka

Prožíval jsem mládí v Jihlavě. Bydleli jsme v krásném domě s velkou zahradou, kde za mnou docházelo spousta přátel, kde jsme si jako děti hodně hráli. Po absolvování obecné školy jsem byl přijat na reformní reálné gymnázium v Jihlavě, kde jsem chodil až do 13. března 1939, kdy jsme z Jihlavy utekli, protože poměry v Jihlavě byly pro nás nebezpečné.

Proč pro vás byly poměry nebezpečné?

Protože Jihlava byla z velké části německá a přímo kolem nás chodili „orneři?“ do tzv. „fürn hale?“ a tam se shromažďovali ti nacisté. Kutná hora nás velice dobře přijala, protože můj dědeček byl dlouhá léta místostarostou Kutné Hory, byl hodně oblíbený a hodně se věnoval veřejnosti a vůbec veřejné činnosti. Byl předsedou loveckého a kynologického spolku, předsedou židovské náboženské obce a provozoval obchod s obilím, bohužel se věnoval více veřejnosti než vlastnímu obchodu a proto na sklonku života musel veškerý svůj majetek prodat, aby splatil svoje finanční závazky. V Kutné hoře jsem pokračoval ve studiu na Kutnohorském gymnáziu, měl sem velice dobré přátele- zejména kutnohorští skauti mě velice dobře přijali a dokonce jsem už v době protektorátu skládal skautský slib republiky Československé.

Kde jste bydleli?

Bydleli jsme v domě mé tety ještě společně s babičkou, KTERÁ ZÁHY ZEMŘELA, takže jsme potom v tom domě bydleli s bratrem a maminkou sami. Moji rodiče se, tuším 1937, rozvedli a my jsme jako děti zůstali u maminky. Potom jsem tedy navštěvoval to Kutnohorské gymnázium, kde jsem dokončil tercii a dále už jsem potom nemohl pokračovat ve školní docházce, protože už školy nebyly židovským dětem přístupny.

Měl jste nějaké sourozence?

Měl jsem staršího sourozence, jmenoval se Ivo a ten se šel učit cukrářem. Předtím studoval obchodní akademii v Berouně a vzhledem k těm událostem, okupaci se vrátil domů a šel se učit

cukrářem u Kutnohorského cukráře Zmítka. V průběhu této doby došlo k řadě opatření, které postihovaly židovské rodiny v první řadě jsme neměli mít doma žádná zvířata, musel jsem se rozloučit se psem, maminka chovala drůbež, tu jsme museli zlikvidovat, museli jsme odevzdat postupně vlněné prádlo, vlněné oděvní součásti, kožichy, šperky, stříbrné přebory, nesměli jsme chodit na některá veřejná prostranství- jen v určité denní době, nakupovat jsme rovněž mohli jen v určených obchodech jen v určité denní době. Židovští advokáti nesměli provozovat praxi, židovští lékaři nesměli provozovat praxi- směli léčit jen židy. Takováto opatření tedy předcházela registraci do transportů, které později potom přišli.

Cítil jste nějaké proti-židovství ve svém okolí?

Absolutně vůbec ne. Ta Kutná Hora k nám tak vstřícná, že třeba maminka uschovala u svých známých některé předměty, které jsme do posledního knoflíku všechno dostali po válce zpět.

Kutnohorský drogist Richter, já sem sám hrál na chromatickou harmoniku- učil jsem se od Kamila Bělounka v Praze, měl jsem velice krásnou harmoniku a ten Kutnohorský drogist Richter a jeho dcery mi uschovaly harmoniku abych ji nemusel odevzdávat. Všechna tato opatření potom šla k tomu, že jsme 2.6.1942 nastoupili do tzv. Soustředění před odjezdem do transportu asi během dalších dvou dnů toho soustředění v nějaké škole v Kolíně na záhlaví? Odjel náš transport do Kutné hory. Toto všechno se odehrálo v době atentátu na Heinricha, což mělo velice neblahé důsledky, protože ten transport se v Terezíně¹ zdržel pouze tři dny.

A odjeli jste všichni? Celá vaše rodina i s maminkou a bratrem?

Jeli jsme s maminkou a s bratrem, s prarodiči, s tetou Kámou a s tetou Dolfinkou jsme odjeli do toho Terezína. Maminčina sestra zůstala v Kutné Hoře, protože žila ve smíšeném manželství. Její manžel byl ovšem důstojníkem československé armády, později byl členem obrany národa, a později byl rovněž gestapem uvězněn na Malé pevnosti².

1 Vybudováno jako město Terezín v roce 1780- 1790 Josefem II. na ochranu Habsburské monarchie ze severu. Vznik ghetta ve městě se datuje od 24. listopadu 1941, kdy bylo vysídleno původní obyvatelstvo, a do jejich bydlíšť byli deportováni Židé. Terezínské ghetto zaniklo až po osvobození.

www.holocaust.cz [online]. 2010 [cit. 2010-05-06]. www.holocaust.cz. Dostupné z WWW: [<www.holocaust.cz>](http://www.holocaust.cz).

2 Věznice v Terezíně, vybudována Josefem II. jako věznice pro politicky nepohodlné v letech 1780- 1790. Během 2. světové války fungovala jako hlavní věznice pro politické, a jinak nepohodlné vězně.

www.holocaust.cz [online]. 2010 [cit. 2010-05-10]. www.holocaust.cz. Dostupné z WWW: [<www.holocaust.cz>](http://www.holocaust.cz).

To soustředění bylo někde u Kutné Hory?

To soustředění bylo přímo v Kolíně v jedné ze základních škol na záhlaví. Tam se prováděla registrace³ a já si už nepamatuji co ještě dalšího. To bylo takové uskupení pořádané pražskou židovskou obcí a pod dohledem tzv. Ústředny pro židovské vystěhovalce tzv. *auswaidercong*? A tam přilítí SS⁴ ty to tam všechno řídili a následně jsme odjeli o Terezína a jak už jsem říkal, bylo to v období atentátu na Heidricha a prakticky mimo několika výjimek, které se týkaly i nás a to jsme měli ohromné štěstí, protože maminku, mně a sebe zachránil můj bratr, protože byl vyučený cukrář a oni potřebovali v Terezíně do pekárny a tak ho zařadili jako pekaře do té pekárny a tím nás z toho transportu vyjmuli a na několik výjimek- ještě tam byl potom jestli vám něco říká Dr. Vor? Napsal opuštěnou panenku, Terezínské rekviem a toho taky ještě vytáhli s jeho manželkou a dětmi a ještě několik dalších rodin vytáhli z toho transportu kamsi na východ- pravděpodobně do Osvětimi⁵. Z toho transportu skoro nikdo nepřežil, bylo tam spousty mých přátel nerad na to vzpomínám a tak jsme zůstali v Terezíně, bratr tedy pracoval v pekárně, což mělo výhodu zvláštní přiděl chleba, čímž jsem se nasýtil já, občas i maminka.

Žili jste tam pospolu?

3 ČŽO dostala za povinnost lidi ze svých řad obesílat registracemi do transportů. To spočívalo v tom, že žid dostal obsílku, musel s ní dojít na úřad a přihlásit se do transportu. Přihlášení bylo možné provést v Praze ve veletržním paláci, nebo i jinde, podle bydliště. S sebou si směl člověk vzít maximálně 50 kg věcí. Od transportu přestával být občanem státu, kde doposud žil, a stal se občanem nacistických koncentračních táborů, byl mu zabaven veškerý majetek, musel odevzdat klíče od bytu, doklady. První transport proběhl 16. října 1941.

[Www.holocaust.cz \[online\]. 2010 \[cit. 2010-05-07\].](http://www.holocaust.cz/online/2010/05-07/)

[Http://www.holocaust.cz/cz2/history/jew/czech/transport](http://www.holocaust.cz/cz2/history/jew/czech/transport). Dostupné z WWW:

[<http://www.holocaust.cz/cz2/history/jew/czech/transport>.](http://www.holocaust.cz/cz2/history/jew/czech/transport)

4Jednotky SS

Nový typ armády, kterou inicioval A. Hitler jako svou osobní stráž. Později z ní vytvořil armádu, která při křišťálové noci vyvraždila jednotky SA. Pro mladé Němce byla SS výzva. SS učila své vojáky v koncentračních táborech nelidskosti tím, že nové jednotky měli příkázáno trestat a mučit vězně. Tím byli mladíci zbaveni lidskosti, což bylo velice důležité pro režim. Jednotky SS byly loajální. Elitní část SS se nazývala wafen SS

[Http://www.valka.cz/clanek_10433.html \[online\]. 2010 \[cit. 2010-05-10\].](http://www.valka.cz/clanek_10433.html)

[Http://www.valka.cz/clanek_10433.html](http://www.valka.cz/clanek_10433.html). Dostupné z WWW:

[<http://www.valka.cz/clanek_10433.html>.](http://www.valka.cz/clanek_10433.html)

5 Nejproslulejší vyhlazovací tábor, který měl tři části, Stamlager(*27.4.1940), Březinka(*1.3.1942) a Monowice(*květen 1942). Celkem zde zahynulo přibližně 1,1 milionu židů, 140-150 000 Poláků, 23 000 Romů, 15 000 Sovětských zajatců a 25 000 ostatních. Osvětim se stala symbolem všech „továren na smrt“. Tábor měl celkem 4 plynové komory.

[Http://www.auschwitz.pl \[online\]. 1999 \[cit. 2010-05-07\].](http://www.auschwitz.pl/online/1999/05-07/) [Http://www.auschwitz.pl](http://www.auschwitz.pl) . Dostupné z WWW: [<http://www.auschwitz.pl >.](http://www.auschwitz.pl)

Nikoli maminka byla zařazena do ženských kasáren, já s bratrem jsme byli ubytováni v sudetských kasárnách- mužských. To bylo ještě v době, kdy byl volný pohyb po Terezíně a to znamená, že tam žijí ještě civilní obyvatelé, které postupně vystěhovávali a potom došlo, já už si přesně nepamatuji kdy, k otevření Terezínského ghetta, kdy už byl volný pohyb po městě. No a já sem byl zařazen do tzv. Juden??? což bylo skupina sto mladých lidí, kteří byli každý den přidělováni jinam. Asi jsem měl štěstí, protože mě přidělili na nošení kotlů do kuchyně v p???? kasárnách. A postupně tak jak přicházely transporty do Terezína ten stav obyvatel enormně rostl v době kdy byl největší počet obyvatel 60000 lidí, ve městě, které mělo za civilního provozu 6000- 7000 obyvatel i s vojáky, co tam byli, tak bylo dost jako ty kuchyně vařily pro strašné množství lidí, některá ta kuchyň vařila 12 000 jídel v poledne a tak já jsem nosil kotle, ty nádoby s tím jídlem v těch ??? kasárnách a s těma kluky, kteří z toho Jugenstadsenhalle tam byli přiděleni, a postupně jsme se stali tzv. Pomocnými kuchaři, čili my jsme v té kuchyni zůstali, ovšem to mělo samozřejmě tu výhodu, že jsme se tam najedli. Ta práce tam byla ale nesmírně fyzicky náročná, když uvážíte, že jsme v neckách zadělávali těsto na knedlíky z metráku mouky a všechno v rukách, tam žádný stroje tam nic takového neexistovalo, tak si dovedete představit jak těžká ta práce asi byla, nebo tahání těch škopků s čímkoliv a zvedání do těch 300 litrových kotlů, pro takového mladého kluka to byla zátěž enormní.

Měl jste možnost vidět svoji matku?

Jo, no až v době otevření ghetta, v doby kdy to tzv. *Kasenšpere*? Bylo zrušené. No a tato situace trvala až do září 1944, kdy potom šly ty masové transporty do Osvětimi.

Můžu se zeptat, za ty roky co jste tam byl, jak jste to tam vnímal? Určitě to bylo pro vás těžké si zvyknout, vytvořili jste si tam nějaký kruh přátel, byl tam nějaký náznak kulturní aktivity?

No, kulturních aktivit tam bylo nesmírně mnoho, bylo tam nesmírně moc umělců, např. Pan Berman, Hanuš, architekt František Zelenka, který byl výtvarníkem národního a osvobozenického divadla, tam bylo spousty lidí kolem kultury, teď mě už další nenapadají.

A účastnil jste se někdy něčeho takového?

No později se pořádal tzv. *Freicaigestattung*? To byla organizace pro volný čas a byli tam různé divadelní představení, teď mě napadá, že jsem byl na představení ??? Františka Langer, a všechna ta představení se odehrávala na půdách, kde se vytvořilo takové provizorní jeviště a hlediště , na trámy se položilo nějaké fošny a byl to že lavice??? a o ty divadelní představení byl veliký zájem, protože to bylo takové osvěžení, byl tam kabaret, teď mě nenapadá jméno toho člověka, který

bohužel přišel o život- mě už bohužel vypadávají jména, byl tam tzv. Ghetosvandgars?? to byl dixilend, co vedl Frise Klais, to byl bývalý aranžér od orchestru Karla Vlacha, byl báječný. Byl v tom osvětimském orchestru a taky tam přišel o život.. Takže tyto vzpomínky mám moc hezké. Na kytar tam hrál nějaký Langer, který myslím, že se vrátil. Pak Johny myška, ten přežil a byl pak hercem v nějakém pražském divadle. Tak těchto *lidí kolem* ??? tam bylo strašně moc.

Takže se třeba měl možnost se zapojit?

Jako pasivně, aktivně ne. Měl jsem tam kamaráda Zdeňka Ornesta, který se původně jmenoval Zdenek Oinstein, to byl nejmladší bratr, nejstarší Ota, budoucí ředitel vinohradského divadla, jestli vám to něco říká, ten prostřední byl Jiří Orten, slavný básník, který bohužel přišel tragicky o život ve svých 21 letech. Zajel ho vlak v Dejvicích. Nikdo neví proč a jak se stalo, dodneška. A to byli všechno, třeba ten Zdeněk byl kamarád ještě Kutné Hory. To byl mladší chlapec a sešli jsme se s ním taky za takových tragických okolností, teď trochu přeskakuji, když nás evakovali z Kauferingu⁶ do Dachau⁷ tak zpravidla jezdil vlak jenom v noci. A ve dne zastavil v nějakém lese kde nebylo moc lidí a jednoho krásného dne v průběhu té zastávky přijel vedle nás německý protiletadlový vlak a jenom zastavil a už tam byli loutkáři, kteří ho zřejmě celou tu dobu sledovali, a už na ty lokomotivy a bohužel to odneslo i několik lidí od nás, byli jsme v otevřených vagonech a ty loutkáři, kteří nalétávali nemohli koukat vpravo vlevo, když nalítávali tak to pokropili všude. A ten vlak, ty co nebyli nějak postižení, se rozutekli do nedaleké, to už bylo tedy v tom dubnu 45 se to odehrálo, se rozeběhli do nedaleké německé vesnice, a doufali že fronta bude už blízko a že dojde k osvobození. Tam došlo k nějakému vyjednávání s tím starostou, o poskytnutí nějakého noclehu, ale vzápětí tam přijelo komando SS a nahnalo nás zpátky do toho vlaku. A v tom pochodu zpátky k vlaku jsme našli to Zdeňka Oinsteina a byl tak o 3 roky mladší a byl slabý, tak jsme ho vzali pod křídla a dovezli jsme ho tím transporte do Dachau.

Ještě se možná vrátím jak jste se dostal z Terezína?

6 Sít pracovních táborů západně od Mnichova v Německu. Bylo zde 11 mužských a 11 ženských táborů. Tábor spadl pod koncentrační tábor Dachau. Zemřelo zde 14 500 lidí. Pan Spitzer se zde vyskytoval od roku 1942 do konce války.

[Http://www.kaufering.com/](http://www.kaufering.com/) [online]. 2006 [cit. 2010-05-08]. [Http://www.kaufering.com/](http://www.kaufering.com/). Dostupné z WWW: <<http://www.kaufering.com/>>.

7První koncentrační tábor vůbec, vznikl severozápadně od Mnichova. Vznikl 22. března 1933 jako první koncentrační tábor pro politicky nepohodlné, krátce po nastoupení Hitlera k moci. Sloužil jako „škola násilí“ pro německé příslušníky SS. Zemřelo zde více než 41 500 lidí. Zde byla vybudována první plynová komora. Za dvanáct let existence prošlo táborem přes 200 000 lidí

[Http://www.kz-gedenkstaette-dachau.de/](http://www.kz-gedenkstaette-dachau.de/) [online]. 2005 [cit. 2010-05-08]. [Http://www.kz-gedenkstaette-dachau.de/](http://www.kz-gedenkstaette-dachau.de/). Dostupné z WWW: <<http://www.kz-gedenkstaette-dachau.de/>>.

Jo to bych pověděl, tak někdy koncem září jsme byli zařazeni do transportu asi tři dni předtím byl zařazen můj bratr do transportu a asi dva nebo tři jsem jel já za ním

A vaší maminku?

Maminka odjela z Terezína již v roce 1943, jako nějaký trestný. Něco jestli ji někdo viděl kouřit nebo něco takového. V Terezíně bylo přísný zákaz kouření a maminka byla na neštěstí kuřačka. Jestli nějakou tu cigaretu sem tam sehnala a pravděpodobně ji někdo viděl nějaký četník a v tom protektorátu dělali ostrahu protektorátní četníci. A jestli to nějaký na ní řekl nebo co a dostala tzv. Weisung a odjela z trestu do Osvětimi. To bylo v roce 1943. Řekl bych, že šla rovnou do plynové komory⁸ z té rampy. No a Teď když jsme tedy nastoupili o toho transportu, to jsme neměli tušení, že jede do Osvětimi tak jsme s kamarádem vykoukli z okna ten vlak byl narvaný. Já jsem měl štěstí, že jsem nejel v nějaký těch dobytčákách, že to byly jakési takové osobní vagony. A my jsme s kamarádem okupovali záchod z toho vlaku vykoukli a tam jsme se ptali našich četníků, kam nás vezou? Do Osvětimi. A já říkal to není možné, copak jsme nějakí zločinci? Nemohl jsem tomu věřit.

A Vy jste věděl předtím už něco o Osvětimi?

Ano, Věděli jsme, že Osvětim je strašný koncentrák, to jsme věděli ta cesta trvala asi tak 3 dny, nikdo se o nás vůbec nestaral, a když jsme dojeli do Osvětimi, tak jsem už viděli jak jsme projeli tou bránou a vykoukl jsem ven a a viděl ty ostnaté dráty a to co dělají s těmi lidmi, tak jsem viděl, že je zle. Vyhnali nás z vagonu a všechno co jsme tam měli jsme tam museli nechat, žádná zavazadla jsme si nesměli vzít a přišla na řadu první selekce a byla tzv. Kanada, to bylo komando, který mělo na starost vyložení těch vagon a byl tam nějaký známy a ještě Gibiňan je jmenoval, to byl známý mého bratra z pekárny, tak říkal kluci, je vám víc než 16 a všichni jste zdraví, nikdo neříkejte nic jiného. A to byla první selekce. A ještě oblečení rozdělávali do plynu a na práci.

To už jste věděl o plynových komorách?

To jsme neměli tušení, oni nám to neřekli. Oni to taky nesměli říct, že ano ale řekli nám že je nám víc jak 16 a že jsme zdraví. Odvezli nás do karanténního tábora, to jsme šli takovou úzkou cestičkou okolo vysoké ostnaté dráty. Tam jsme šli kolem ženského lágru. Řekli nám: Co máme u sebe, tak

⁸ První plynová komora vznikla v Dachau, ačkoli mnohem známější jsou komory v Polské Osvětimi. Plynové komory sloužily k masovému vyvražďování národů a nepohodlných. V plynových komorách byl užíván plyn CYKLON B (Kyanovodík, způsobuje blokádu buněčného dýchání vazbou na FeO₃), který po reakci s vodou byl velice účinný. Do jedné plynové komory se vešlo i 2000 lidí, kteří netušili nic o své smrti. Byly na nich nápisy jako např. dezinfekce, nebo koupelna.

snězte nebo hodte do ženského lágru, nic vám nezbude. Tak já jsem měl nějaké sardinky nebo co, tak jsem je hodil do toho ženského tábora, ty holky se na to sběhly. A ty SS po nich stříleli. To byly šokující momenty, na to jsme nebyli z Terezína zvyklí. A dovedli nás do toho první nás dovedli do sauny. Tam jsme se museli vysvléknout do naha, zůstal nám pásek a boty a já jsem o boty hned přišel, protože mě odváděl nějaký kápo kterému se líbily moje boty a bez jakéhokoli ptaní si je vzal a hodil mi tam nějaký jiný škrpály. A šli jsme do sprch tam nás kompletně oholili a dostali jsme špinavý hadry, špinavý prádlo a šli jsme na karanténní blok. To už bylo po té první selekci a na tom karanténním bloku jsem byl asi jeden den a přišel k tomu oknu můj bratr a ptá se jestli tam někde nejsem a tak jsem tam přišel a oni mě našli a říkal jsem ahoj my pro tebe v noci přijdeme a odvedeme tě k nám. A skutečně pro mě v noci s bratránkem přišli a převedli mě k nim na blok. A to bylo taky spojené se strašným nebezpečím, protože když tam brácha stál tak šel kolem nějaký SS a já bráchovi říkal utíkej utíkej jde po tobě SS. Ale jemu se podařilo utéct a v noci mě převedli k sobě na blok.

A nechyběl jste při počítání?

Já nevím, to už jsem nesledoval. Prostě jsem byl s nimi na bloku. Tam jsem viděl taky jednu strašnou věc, kdy povalili člověka ti táboroví funkcionáři Hodili mu klacek přes krk a houpali se na tom jako na houpačce. Takhle vraždili ti kápoové. To byli většinou němečtí trestanci, nebo poláci to je snímek, který vidím před sebou do dneška a nedokážu si vůbec, že lidský tvor je schopný k něčemu tokovému propůjčit. Přespali jsme tam na tom bloku a pak jsme absolvovali počítání a šli jsme k další selekci. To jsme se zase museli svléknout do naha a stál tam ? A rozdělával doprava doleva a to už jsme věděli o co jde. To už nám řekli kluci co tam byli déle z Terezína, tak nám to přes plot řekli o co jde. A šli jsme tedy k další selekci a naštěstí jsme tou selekcí prošli a byli jsme zařazeni do transportu do Kauferingu. To jsme jeli

To jste tam byli v Osvětimi jen několik dní?

Naštěstí jsem byl v Osvětimi jen několik dní. A viděl jsem tedy ty čtyři komíny z který neustále šlehali plameny a to všechno co s tím souvisí

Viděl jste také nějakého dozorce který vám pomáhal?

Ne naštěstí jsem s žádným SS do kontaktu nepřišel. No a tak jsme nastoupili do těch vagonů a dostali jsme na cestu šišku chleba moskevského taková ta cihlička a kousek salámu a možná ještě něco na tu cestu a vody asi tolik co uznal za vhodné ten strážný co s námi v tom vagonu byl. To byl

ze dvou třetin prázdný vagon jako nákladní a vedle bylo oddělení pro toho SS a když ten vlak zastavil a ten SS se slitoval tak nám přinesl kýbl s vodou nebo konev s vodou a když se mu nechtělo tak jsme byli bez vody. Jeli jsme asi tři dny a vystoupili jsme na nádraží a tam jsme viděli Kaufe ring. Potom po válce jsem se dozvěděl, že tam bylo 11 těch lágrů kolem Kauferingu. Ten Kaufering byl asi 60 km vzdálený od Dachau. a bylo to pobožné lágry Dachau. My jsme dostali stejná čísla jako vězni z Dachau. Já jsem měl číslo 115363 a brácha měl 115362 a byl s námi bratránek. Bratránek byl silný, on byl takový zavalitější a byl plný síly a šli jsme z toho nádraží pěšky asi 10 km a došli jsme do lágru číslo 4. Škoda, že nejsme v Jihlavě, to bych vám mohl ukázat kde jsme bydleli na fotografii . Byly to takový zemljanky, bylo to takový baráky, na každé straně nás leželo 25 s bylo to zapuštěné do země pod zemí byl chodba kterou jsme chodili, a v úrovni země byli položený prkna na tom nebylo téměř nic, každý dostal jednu škaredou šedivou deku a nic. Všechno co jsme měli na sobě jsme měli z Osvětimi a v tom jsme žili až do dubna 45, kdy ještě jsme v tom přijeli do Dachau. Žádná výměna prádla, žádná obnova ošacení, nic. A když nám bylo zima tak.. chodili jsme tedy na stavbu to byla firma moll a budovala tam takový Podzemní tunel a stavělo se to tak, že z písku udělali takový obrovský kopec a který měl rozpětí asi 50 metrů a byl dlouhý 2 nebo 3 km a ten se dělala ocelová armatura o tloušťce asi 3 metry možná 4 metry a ta armatura se vyplňovala betonem. To bylo obrovské staveniště a na tom staveništi bylo přibližně asi 15 nebo 20 tisíc vězňů. Vyjma těch civilních pracovníků k organizaci toho ??? jestli vám to něco říká to byla německá fašistická organizace která měl na starosti tyhle ty stavby.

Oni jim tam dělali úkryt na zbraně? Nebo továrny na zbraně?

To se zatím stavělo, totiž prostě se udělá ten plášť ten písek se vybírá bagrem. Te písek tam byl jako to šalování. Tak tam jsme pracovali tam jsme dělali od toho října 1944 až do dubna 1945. Ovšem nějak.. a pak nás přeložili do lágru číslo 1. Já jsem byl už moc špatný. Už takový na odepsání. A v tom lágru jedna brácha říkal: „tady to není k přežití, musíme se dostat pryč.“ A vyhlásili zrovna transport nemocných a mě tam do toho zařadili hned. A bratránek měl rozbitou patu, toho tam chtěli taky poslat, ale on říkal, že tam za žádnou cenu nechtěl a říkal kluci neblbněte, to de do plynu. A bratra tam zařadit nechtěli, protože byl ještě takový silný a nic neměl a já jsem šel za tím lágr šéfem a říkal jsem: „podívejte se, to je můj bratr a my bychom rádi zůstali pohromadě, kdybyste ho mohl zařadit. A on mi vyhověl. Bráchu tam zařadil a ten bratránek tam nechtěl za žádnou cenu a ještě s kamarádem Fišlem, to byl snad původně řezník, tam zůstali v táboře 1. A brácha říká hele, jestli to jde do plnu nebo ne, tady to stejně není k přežití.

Byly ty podmínky strašné?

To tedy byly strašné.

Dostávali jste denně jídlo?

Když jsme do toho Kauferingu přijeli, tak jsme dostávali čtvrtku chleba a v poledne takový celkem dobrý litr slušný polévky. To se ale neustále zhoršovalo a nakonec to vyústilo v to, ale to bylo v té době kdy tam byl ten ???lágr, jsme dostávali 5dkg chleba a ten byl někdy tak plesnivý, že když jsem do něho kousl, tak mi z nosu vylétl takový zelený prášek. Ale museli jsme to jíst protože nebylo nic jiného. A Litř té polévky, to už byla spíše jen voda a když v tom byla nějaká brambora nebo kousek zelí tak jsme byli v desátém nebi. To bylo už potom zlé.

Nejhorší na to byl asi hlad...?

Hlad byl strašnější, ale nebylo to nejhorší. Tak abych vám to dopověděl, my jsme se vrátili do toho lágru do té 4 kde jsme původně byli udělali lágr nemocných. Protože všechny ty tábory byly zavšivené, a jakmile přišlo ta zima, tak všichni vyjma varšaváků, kteří už ten skvrnitý tyfus⁹ měli, tak všichni dostali tyfus. Umírali jeden za druhým. Ten skvrnitý tyfus je strašná nemoc. To je deset dnů vysoké horečky, ale ošetření vůbec žádné, žádné léky. A většinou pak následovala úplavice, která toho člověka vysílila. Jedinou takovou světlou stránkou na tu dobu bylo, ještě že se k tomu vracím, těch vši bylo strašně, že jsme s bratrem denně ty deky vyklepávali, ale to nebylo nic plané, ty deky byly původně tmavošedý, ale byly bílý, protože sta tisíce vši bylo na nás a samozřejmě i na těch dekách. Ještě bych chtěl říct žen když jsme byli na té stavbě a bylo nám zima, tak jsme riskovali velice tvrdý trest, že jsme na sebe navlíkli cementový pytel, aby nám nebyla zima. A teď jsem ztratil tu souvislost. Tak jsme se vrátili do 4 a tam jsme prodělali ten skvrnitý tyfus, jedinou světlou stránkou bylo, že v té době přišel balíček od mezinárodního červeného kříže ze Švýcar a v tom balíčku bylo kilo cukru, jedny olejovky, to bylo to hlavní, tam byly nějaké ty cigarety a ty rozkradli SS.

Bylo tam nějaké sušené maso?

9Skvrnitý tyfus

Infekční bakteriální onemocnění, které přenáší veš šatní. Projevuje se horečkami, bolestmi hlavy, svalů, vyrážkou, celkovou slabostí, může se komplikovat krvácením do mozku a zánětem srdečního svalu. Léčí se antibiotiky.

[Http://www.lekari-online.cz/infekcni-lekarstvi/zakroky/skvrnity-tyfus](http://www.lekari-online.cz/infekcni-lekarstvi/zakroky/skvrnity-tyfus) [online]. 2008 [cit. 2010-05-08]. [Http://www.lekari-online.cz/infekcni-lekarstvi/zakroky/skvrnity-tyfus](http://www.lekari-online.cz/infekcni-lekarstvi/zakroky/skvrnity-tyfus). Dostupné z WWW: <<http://www.lekari-online.cz/infekcni-lekarstvi/zakroky/skvrnity-tyfus>>.

Ne, maso tam nebylo žádné, ale hlavně tam byl ten cukr. A ten cukr, byl tak báječný, že jsme si to s bráchou šetřili a denně jsme snědli maximálně jednu nebo dvě kostky cukru. A přišlo to v době rekonvalescence po tom skvrnitým tyfu a to byl zázrak co ten cukr s námi udělal. Prostě já si troufám říct, že nám zachránil život. A ty olejovky jsme taky postupně otevřeli nejdřív jedny, pak druhý. Ještě bylo štěstí, že jsme ten skvrnitý tyfus neměli oba najednou, nejdřív jsem ho měl já, ne první ho měl bratr, a já jsem mu schovával jeho přiděly chleba a pak jsem měl tyfus já a bratr mě schovával moje přiděly chleba. Takže jsme měli přeci jenom do té rekonvalescence trochu jídla navíc. Takže jsme ten skvrnitý tyfus přežili.

Takže jste tam byli takhle ve dvou?

Byli jsme v dvou, ještě jsme měli kamarády, jeden ten kamarád tam zemřel. Ale ta tragédie ke konci potom se do té čtyřky přišel i ten náš bratránek, jenom ty oči šli poznat, taky tam zemřel. 20.3.1945 tam skončil. Taky je tady na tamhleté desce. A co bych řekl že bylo nejstrašnější, tedy krom toho hladu, ta hrozná hygiena, já jsem neviděl za celých těch 9 nebo 10 měsíců jsem neviděl ručník, mýdlo, nebo zubní kartáček s pastou. Z těchhle potřeb vůbec nic. My jsme byli tak špinaví, že to nemáte představu. S tím hladem to byla dokonalá souhra.

Skončili jsme myslím u evakuačního transportu.

No, jak jste se zotavoval z toho tyfu.

No tak to už jsem vykládal, že jsme dostali ten balíček červeného mezinárodního kříže a že nám to pomohlo trochu v té rekonvalescenci. No a přišel duben 1945 a došlo k likvidaci tábora Kaufering 4. Především šlo o několik skupin. Fyzicky schopní šli pěšky. To byli většinou ti táboroví funkcionáři, ti kápoové a takoví, kteří na tom byli fyzicky špatně šli tedy pěšky. Kam došli, to nevím. A my jsme se s bratrem jsme si netroufli na ten pěší pochod, tak jsme čekali na tu evakuaci, která jak nám řekli bude probíhat po železnici. A to už je ten transport tou železnicí jak jsem říkal, jak jsme se tam sešli s tím Zdeňkem Ornestem, jak tam na nás nalítávali, a jak nás nahnali do toho vlaku zpátky. A tam jsem taky zažil jeden takový hrozný okamžik. V tom německém protiletadlovém vlaku byl jeden vagon který byl plný aaprovizace. A někdo ten vagon otevřel a nějaký maďarský hoch z toho transportu tam vlezl a bral tam ty věci a házel nám to do vlaku a přišel tam nějaký maďarský kluk a toho kluka z bezprostřední blízkosti zastřelil. Tak to jsem si říkal taky, ale zajímavý, byl to maďarský chlapec a ten co tam vlezl z toho transportu a ty v tom protiletadlovém vlaku to byli maďarský kluci v německých uniformách to mě taky jako dost jako vzalo.

Nevěděl jste proč?

Ještě spolu mluvili maďarsky, komunikovali spolu. No zastřelil ho, protože tam raboval ten německý vagon. No oni Maďaři se i dneska ukazují jako takoví nacionalisté a rasisté a tak. No a tak nás nahnali zpátky do toho vlaku a my jsme dojeli do Dachau, v Dachau byli ještě SS, z toho vlaku nás vyložili, ale spousty jich tam zůstalo mrtvých v tom vlaku a to už jsme jeli v těch otevřených uhlákách v těch vagonech a prošli jsme tou hlavní branou a došli jsme na takové plato, kde jsme dlouho čekali, ten místní táborový personál. nás do další takové sauny, kde jsme se našťěstí ze všeho svlékli a dostali jsme čisté Dachovské oblečení.

To bylo po jak dlouhé době? Bez umytí

asi po devíti měsících. A to už jsme si oddechli, protože ten tábor Dachau byl úplně jinak vybavený, než ty polní tábory. To byly dřevěné baráky s palandami, ale už tam byly krásné umývárny, kulatý sprchový kohouty a teď jsme tam spali jednu noc, asi druhou nebo třetí noc, a já jsem zjistil, že je tam šéf lékařem František Bláha a Dr. František Bláha byl obvodním Lékařem v Jihlavě, který nás znal a já jsem za ním šel a ohlásil jsem se mu a to myslím, že už bylo po osvobození. A byli to asi tři dny a objevili se Američani. Najednou se objevil ve dveřích americký voják. Zřejmě to byl asi také žid. To byla fantazie tohle, pro nás něco neuvěřitelného že přijde osvobození. Totiž, kdybychom tomu bývaly nevěřili, tak už jsme dávno zemřeli jak se říká, ale ta víra v to osvobození, která nás nikdy neopustila, nás držela při životě, tedy hlavně mě. Protože já jsem na tom byl děsně špatně. Po měsíčním léčení v Americkém Lazaretu jsem ve svých osmnácti letech vážil 32 kilogramů. Což je tedy dost jako drsný.

Takže když vás osvobodili, jak vlastně probíhalo to osvobození?

To osvobození probíhalo velice rychle, my jsme slyšeli nějakou přestřelku. Oni totiž na koho natrefili, jako na SS, tak je rovnou zabili asi i nějaké nevinné post, ale ty Američani se s tím nemazali, když viděli, co se tam dělo měli to z první ruky. A ty vlaky těch mrtvých tam zůstaly stát, když tam přišli a to byla první věc kterou viděli, že pak kdo se jim postavil do cesty, toho rovnou zastřelili. Oni bohužel ty šéfové jejich se zavčas rozutekli, tak oni je stejně zavčas pochytili jestli vám něco říká Norbert Freek? Napsal opuštěnou panenku já mám od něj věnování milému příteli, Renému Špitzerovi, který byl v té krabici se mnou. To je hezké, že ano. Kdybyste chtěli, já bych vám to ukázal, tohle všechno, no a tak to osvobození byla fantazie. Mělo to ale i stinnou stránku. To komite vězňů otevřelo sklady SS a každému dalo vepřovou konzervu a to byla katastrofa.

Ty lidi nebyli zvyklí?

Ten žaludek to absolutně nemohl snést. A brácha řekl tak to ne. Otevřeme si jen jednu konzervu a dáme si jen jednu lžičku, ne víc. Takže jsme se zachovali.. drželi jsme se zpátky. Ale spousty lidí to odneslo, protože to nesnesli. No a v té době jsem šel za tím Doktorem Bláhou a to už jsme leželi na revíru tedy v lágrové nemocnici a jakmile jsem se ohlásil u toho doktora Bláhy, tak řekl kluci, pošlu vás do amerického vojenského lazaretu. A zařídil nám to. To byla fantastická péče. My jsme dostávali děsně málo jídla, ale ráno v 5 hodin nás budili malinký kalíšek koňaku, za hodinu kalíšek nějakého džusu, potom v sedm ráno mystičku ovesné kaše, v osm věku s máslem a s džemem a kávu, na svačinu zase něco malý nic a v poledne nám dali talířek od každého. Polívková lžíce nějaké zeleniny, polívková lžíce nějakého masa a polívková lžíce nějaké rýže, nebo brambor. To byl malý talířek a krmili nás tam asi měsíc, zase jsme měli hlad, ale drželi nás tedy, víte? To jsme byli v desátém nebi, už jsme pomalu nevěřili, že se toho dožijme. A byli jsme nešťastní, že ten náš bratránek takhle nešťastně umřel. Kdyby býval nás poslechl a šel s námi na ten nemocniční transport, tak tady mohl dneska s námi být.

Vy jste také nevěděli do čeho jdete.

To víte, my jsme vůbec nevěděli do čeho jdeme. Von měl strach, že jedeme do plynu a já jsem dal na bráchu, protože byl starší a řekl: „hele, tady by jsme to určitě nepřežili, tak když půjdeme do plynu, tak půjdeme do plynu. Protože to utrpení bylo tak strašné, že už nám to bylo jedno. Ale prostě nás potkalo štěstí. No a vyústilo to nakonec, jo ještě jsem vám chtěl říct, jaké bylo ošetření v tom americkém vojenském lazaretu. Ten byl umístěný v nějakých dřevěných barácích, kde byla umístěna původně nějaký sshalle? a to bylo poprvé co mě a bratra rozdělili, jinak jsme byli pořád spolu, dařilo se nám se držet u sebe. Ale bratra dali na interní pavilon a mě dali na plicní pavilon. A když mě vezli na RTG tak přišli dva vojáci, položili mě na nosítka na těch nosítkách mě vynesli, šoupli mě do sanitky, popojeli 10m, kam bych býval pohodlně došel pěšky, a zase mě na těch nosítkách vynesli. Nade mnou sklopili RTG, na těch nosítkách, vůbec jsem nemusel vstát, zase mě naložili na nosítka a odvezli zpátky, rozumíte, já jsem se tomu musel tak smát.

Po tom co jste prožil.

Jo, takovou péči, pečovala tam o nás nějaká ta lékařka starší, byla to kapitánka, to víte, lékařka v uniformě, to bylo pro nás, nezažili jsem to tak hned, že ano. Ale musím vám říct, že jsem se taky setkal s jedním takovým negativním postojem, a to bylo ještě v Dachau ještě v táboře, ale už po osvobození. Já jsem byl na bloku na 6. bloku jsme byli tedy oba dva a byl tam také bývalý ministr

Matík. To byl ministr národní obrany za první republiky a on tam byl tím ministrem a ležel tam na palandě s nějakým plukovníkem Karínem a ten mě tedy atakoval abych si nemyslel, že se vrátím do republiky ať si jdu do Palestiny, že v republice nemám co dělat, a takhle na mě začal.

A proč tam byl vězněný?

On tam byl jako vězeň, ano.

Jo on tam byl jako politický vězeň?

Jako vězeň, ano ano.

Byl žid?

Ne.

A já jsem se tam rozplakal, protože se mě to strašně dotklo a mimo jiné jsem mu řekl, že jsem byl vychován jako československý občan, a že se do Československé republiky vrátím, a že tedy si od něj nenechám předepisovat, kam mám po válce jít. A ten plukovník Armazin? Musím říct, že se mě zastal. No a tak to byl takový jediný negativní moment, se kterým sem se sešel. Takže ono to za té první republiky nebylo, jak se říká košť. No a tak jsme se vrátili a já jsem šel, přijeli jsme a americká armáda nás naložila na své kamiony, to byly *študebaty*? 25 nás sedělo na jednom nákladáku.

A jak dlouho jste strávil v tom lazaretu?

V tom lazaretu jsem byl do 22. května. A tam jsme se měli, jak už jsem říkal, báječně. A toho 22. nás naložili na kamiony a odvezli nás, řekli, že nás odvezou do Prahy. A přijeli jsme do Plzně, tam byla ohromná kolona, já nevím jestli to bylo 25 nebo kolik nákladních aut a vpředu velitelský vůz a v zádu sanitka a všechno zajištěné perfektně. A přijeli jsme do Plzně a tam na nádraží a tam jsme dlouho seděli na těch autech a čekali jsme. Nakonec nám řekli, že nesmíme dál, že sověti k tomu nedali souhlas. Že armáda nesmí přes demarkační čáru. Tak nám u Plzně vypravili mimořádný rychlík do Prahy. A přijeli jsme do Prahy, rozladění tím, že jsme museli přestupovat, my jsme předpokládali, že když nám to řekli, tak nás odvezou do Prahy, že dojedeme do Prahy, no, a tak jsme přestoupili do toho rychlíku, ten rychlík byl rozbitý, měl vymlácená okna, to víte, to bylo po válce. A dojeli jsme do Prahy na Wilsonovo nádraží, a chtěli jsme jít ven, a to jsme nemohli. To nám řekli, tady musíte zůstat až do rána, protože sovětská armáda to zakázala, a bez vyzvání KDO je na ulici střílejí. V zájmu vlastní bezpečnosti musíte zůstat do rána. Tak tam fungoval červený kříž, tak tam rozsypal nějaké polívky, to víte, jak jsme byli utahaní, tak už jsme toužili si někde lehnout, a já už

nevím, jak jsme to do toho rána od té půlnoci přečkali. Vyčerpání doslova, až na kůži. No ale nakonec jsme to museli vydržet a ráno jsme šli a sešli jsme k sestře z otcova prvního manželství, která také žila ve smíšeném manželství. No tu jsme naštěstí našli živou a zdravou, a našli jsme tam taky svého tatínka, který se mezitím už z Terezína vrátil.

On prožil celou tu dobu v Terezíně?

V Terezíně, naštěstí.

Tam jste ho nepotkali?

Ale jo, potkali jsme se, taky s tatínkem, ale ne příliš často. A to už bylo všechno takové ššš.

A co on tam dělal v Terezíně?

Jo on už byl starej, on už nedělal nic. To už byl stařec a nemocný taky. No a tak jsme potom, nějaký den jsme byli v té Praze u té sestry, a potom jsme se vrátili do Kutné Hory, a tam jsme bydleli v tom domku naší tety, teta měla svůj byt, krásný třípokojový byt měla, který kupodivu nějakým zázrakem přes ten protektorát jí zůstal, přestože ten její manžel byl na té malé pevnosti.

Vaše teta byl taky v koncentráku?

Ne, moje teta nebyla nikde, protože žila v tom smíšeném manželství. Ale ten její manžel se vrátil z té malé pevnosti a taky se skvrnitým tyfem. Takže ani ona na nás neměla čas, protože ošetřovala toho svého manžela. No a bratr šel pracovat do továrny Kolchola a Michera, to byla továrna na čokoládu a možná, že to jméno něco řekne, Litka, čokoláda Litka to byla. To byla výborná čokoláda a on ten pan Koukl, to byl ten fabrikant, potom po 48 se odstěhoval do Švédska a tam založil továrnu na Vovo?. To už zaniklo.

Takže bezprostředně po návratu s Dachau jak se vám žilo?

No já jsem se dlouho léčil, mě to trvalo tak dva roky, než sem se z toho všeho vzpamatoval. A šel jsem potom znovu do gymnázia, už jsem se nevrátil zpátky do třídy, ale skládal jsem ze všech předmětů maturitní zkoušku. To jsem měl po tenkrát výjimku ministerstva školství, a bylo to tedy povolení ložení zkoušky z vyučování osmých tříd gymnázia. Takhle se to jmenovalo. A to byla taková náhradní maturita. To mi trvalo dva roky než jsem tohle, z každého předmětu jsem dělal maturitní zkoušku. A učit zvlášť na každou zkoušku.

A připravoval jste se sám?

No ne, vždycky jsem někoho sehnal, kdo uměl pomoci s tou přípravou a no a měl jsem, ti Kutnohorský kamarádi, zejména skauti, se ke mně chovali fantasticky. To třeba Ing. Janáček, který pak byl taky v předsednictvu svazu bojovníků za svobodu, a jeho bratr Vláďa, který žil v Brně, ti všichni se ke mně chovali báječně. Já na ty skauty do smrti nezapomenu, ta skautská výchova mi strašně pomohla. Celý život.

Takže maturitu jste složil v roce 1947?

Maturitu jsem složil v roce 1947, tedy poslední zkoušku, a dostal jsem to maturitní vysvědčení.

A dostal jste nějakou pomoc od státu, po tom, co jste se vrátil?

Já myslím, že jsem ani o nic nežádal, a do toho Kostelce se vrátil můj strýc, a myslím, že nám trochu finančně pomáhal, že jsme měli z čeho žít, a nakonec už bratr vydělával, a on bratr nakonec se také stal zaměstnancem té kostelecké továrny, dělal obchodního zástupce a měl jako region Celé severní Čechy, tak velikou oblast, takže měl velice slušný příjem. A než jsem nastoupil do zaměstnání, tak mě jaksi živil. A já jsem se také dostal do Kostelce, ale jako řeznický učeň, a tam jsem byl až do toho února 1948. A pak jsme se museli do 24 hodin vystěhovat. I strejce. Strejce vyhodili, a největší sranda byla, že za tři dny si pro něj přijeli z Prahy, z generálního ředitelství, že z nově tvořícího ředitele z toho masného průmyslu. Takhle seděl generální ředitel, a takhle seděl strýc. Ten řídící když chtěl něco vědět, tak se musel jít zeptat mého strejce. A ty všichni, kteří nás vyhodili v tom 1948 z Kostelce, ty potom když strejda přijel z Prahy na sobotu a na neděli, tak z těch se stali ředitelé masných závodů na vysočině. A všichni se za ním jezdili radit, co mají a co nemají.

Takže on podle původu v podstatě nemohl být ředitelem.

Ano, ano, no ale nakonec jsme se dostal nějakou protekcí manželčiny maminky

To už jste potkal svoji nynější ženu?

To už jsem se s ní znal, poněvadž ta chodila v Kutné Hoře do učitelského ústavu a jako studenti jsme se seznámili v Kutné hoře, a my už spolu žijeme přes 60 roků. A

Když jste si dodělával maturitu, tak jste jí potkal?

Tak jsme se potkali, no, a známostí manželčiny matky jsem se dostal na úřad práce v Mši nad Sázavou. A tam jsem byl asi rok, a potom ty úřady práce zrušili, a staly se z nich tzv. Referáty práce a sociální péče národních výborů. A já jsem se nechal přeložit do Jihlavy a odůvodnil jsem to tím, že mám tetu v Jihlavě dětskou lékařku a že jsem nemocný a občas potřebuji to ošetření, tak jsem se

nechal přeložit na krajský národní výbor, na odbor pracovních sil.

Tak jste dělal úředníka?

Tam jsem dělal úředníka. Byl jsem tam až do roku 1951, kdy přišla ta akce 70000 administrativních úředníků do výroby. A od toho roku 1971 myslím že to bylo v 1971 jsem byl v Motorpolu až do důchodu.

A zkoušel jste se někdy dostat na VŠ?

Ne, nezkoušel jsem to nikdy, protože já jsem se na to necítil, ale můžu říct, že mě to do dneška mrzí. Já bych to byl na té vysoké škole nevydržel, oni by mě tam asi stejně nenechali. Protože vím, jaké strašné potíže jsem měl, když moje dcera se hlásila na VŠ. Moje dcera chtěla dělat dětskou medicínu. Teda byla dětská doktorka, a ona se už od té primy na to připravovala, chodila na nepovinnou latinu, prostě ledacos se zabývala všelijakou tou literaturou, a byla už prostě nasměrovaná na tu pediatrii. A nedovedete si představit, jaké problémy tedy jsem s tím měl. Především se na tu medicínu už nikdy nedostal, což mě do dneška mrzí, protože kdyby se bývala dostala na tu medicínu, tak by dělala ne zaměstnání, ale poslání. Ona by se tomu bývala věnovala, a co mě na tom nejvíce mrzí, že má práci, kterou nikdy nechtěla dělat. Ona říkala, všechno budu studovat, jen ne chemii, a nakonec jediná škola, kam se dostala, a jenom proto, že jsem měl kamaráda v Praze, nějakého Ing. Neorala, který byl technicko provozním náměstkem na metru, a ten měl zase svého kamaráda z Jihlavy, nějakého prof. Musila chemie, s kterým bydlel na koleji, a ten mu to řekl, jaký svinstvo se děje, a ten profesor Musil seděl v té přijímací komisi. A zakryl palcem tu přihlášku, kde měl napsáno: „nesmí být přijata na žádnou školu.“ A takhle se ta moje dcera dostala na tu chemii a museli ji chtě-nechtě vystudovat, když chtěla mít nějaké vysokoškolské vzdělání. A ona si udělala ekonomický směr, na té .. no tak celkem jí to umožnilo mít slušné místo. Ona původně dělala v pragomatosu, v kyjích, to byla ta velká mlékárna, kterou také rozkradli, to bylo zoufalé, ona tam dělala personální šéfku, a potom přešla naštěstí s tím jedním pracovníkem do té stavební spořitelny komerční banky, a tam dělala vedoucí obchodního oddělení, nebo jiného. Ale není tam vůbec spokojená, říká, že ty mezilidské vztahy jsou tam strašné. Že prostě ty šéfové tam prostě jsou nevychovaní, neslušní.

No a vy jste vlastně pracoval v té továrně?

V tom Velpau? Já jsem v těch letech, v tom prvním roce, kdy jsem nesměl chodit do školy, jsem žil v Praze, a sice proto, že jsem mohl se dostat do přeškolovacího kurzu, který organizovala česká

židovská obec¹⁰. To jí tenkrát Němci povolili. Takže já jsem měl k té strojařině určitý vztah, já jsem uměl kreslit výkresy, uměl jsem základní zámečnické práce, a to jsem se za ten rok v tamhletom kurzu naučil. No já jsem se toho nebál, přejít do toho Motorpoulu do té dělnické profese, a skutečně jsem se tam poměrně slušně uplatnil, pracoval jsem na takovém zvláštním americkém stroji, jmenoval Bejant, brousili se tam otvory do vstřikovacích dieselových motorů, a později jsem se dostal do vývoje, do vývojové dílny, kde jsem pracoval jako vývojář.

Takže to byl vyloženě kvalifikovaná práce?

To bylo vyloženě kvalifikovaná práce. Ale nebyl jsem tak odměňovaný, nesměl jsem se dostat do té osmé třídy, který bych si býval založil, těžko jsem ubojoval tu sedmou, těžko, to si nedovedete představit, jak ty funkcionáři v té fabrice po mě šli. A nakonec jsem uhájil tu sedmou třídu, takže jsem měl měsíční příjem kolem 2500, to nebyl taky žádný zázrak.

Jak jste prožíval, za Gottvalda byla druhá antisemitismu, od toho momentu jsem věděl, že to je všechno podvod, protože když jsem slyšel, ty výpovědi těch obviněných, jak na sebe dělali vlastizrádce, tak jsem v tom momentě jsem si uvědomil že to není pravda, že to je podvod. Vlastně ten proces se Slánským, od té doby jsem měl jasno. A to víte, že to nebylo nic příjemného, v té fabrice chodili kolem vás, a div že mě nepoplivali, že ano. Ale zas musím říct, že ty kluci se ke mně chovali relativně slušně.

Kdy tohle ustalo?

No to trvalo dost dlouho, to vůbec, když jsem přišel do té fabriky, tak se na mě chodili koukat, protože to jméno bylo v Jihlavě známé. Takže se na mě chodili koukat, když jsem dělal na té mašině, jako na živou zvěř. No a teď bych přišel takhle k tamhletomu. Takhle bude vypadat tady hle tady.

To je to co děláte vy?

Prosím?

To jste sestavil vy?

¹⁰Vznikla přibližně v 10. století. Zasluhou české židovské obce získali židé plná práva v roce 1867. ČŽO měla za druhé světové války úkol registrovat židy do transportů. Po druhé světové válce, kdy byla většina židů popravena v nacistických vyhlazovacích táborech, raději většina židů emigrovala do Izraele, nebo jinam, ze strachu. Další emigrační vlnou byla až éra po sametové revoluci, a dnes ČŽO sdružuje na 12 000 židů.

www.kehilaprag.cz [online]. 2010 [cit. 2010-05-09]. [Www.kehilaprag.cz](http://www.kehilaprag.cz). Dostupné z WWW: [<www.kehilaprag.cz>](http://www.kehilaprag.cz).

No to jsem nesestavil já, to sestavil vynikající archivář Jihlavský, nějaký Vilínek, ale abych vám řekl, jak k tomuhle došlo. Ta třída kterou sem chodil z Jihlavy je, do gymnázia, ak ta se schází každým rokem. A naposledy vloni, my jsme se scházeli vždycky v červnu. Heleďte kluci, vždyť tam byla ta Kamča Pernerová ten Jirka Pausík, měli bychom si na ně vzpomenout, od toho, že bych se pokusili se jednat s ředitelem toho gymnázia, jestli by neumožnil, aby tam byla nějaká pamětní deska v tom gymnáziu. Ale ani ve snu by mě nenapadlo, že jich bude tolik. Ono jich je přes 80.

Tady vidím Feryno Spitzra, kdo to je?

No to je jeden z bratrů, který zahynul v Poznani. Ten Teo Spitzer myslím tam byl taky, to je tam pod Kauferingem. Tak to je ten starší, nejstarší bratránek, pod tím Kauferingem je Jiří Tausit, to je můj bratránek a Leo, oba dva tito bratřenci zahynuli na ten skvrnitý tyfus. Vlastně chvilku před osvobozením. Pak je tam ten Haimaizl, říkali jsme mu Haich, nevím proč. No tak já sem šel prvně za tím ředitelem toho gymnázia. Ne ještě jinak to bylo. Ten předseda té naší třídy Ing. T je jedno, ten napsal dopis na základě toho mého návrhu, napal dopis řediteli toho gymnázia, s tím aby se na mě obrátil a on měl nějaké další jednání. No a ten pan ředitel se vůbec neozýval, ale ozvala se nějaká profesorka z toho gymnázia, která mě požádala, abych tam šel udělat nějakou besedu. A já sem při té příležitosti jsem té paní profesorce řekl: no já tam přijdu, mile rád a prosím vás, proč nám ten pan ředitel neodpovídá? Ona zřejmě za ním přišla mile pan ředitel mailoval, abych ho navštívil. Tak jsem ho navštívil, a tak jsem ho navštívil a on říkal, že by to nejraději chtěl, že by to využil při těch oslavách 90. výročí českého gymnázia v Jihlavě. Protože Jihlava byla z valné části Německé město tak to nebylo tak jednoduché to české gymnázium prosadit. A to se tedy v tom 1919 podařilo. Když mi tohle řekl, tak co jsem dělal potom.. jo potom jsem zavola,pozval toho Vilínka, toho archiváře.

Tohle bylo až po revoluci?

Tohle jednání bylo teď! Bylo v současnosti, tak jsem potkal toho pana Vilínka, a říkal jsem mu, že bych potřeboval vytáhnout ty studenty, kteří přišli za války o život. To byla mravenčí práce. On prošel všechny třídní výkazy od 1919, a vytahal jména židovských studentů. A pak to porovnal s Tereziňskou pamětní knihou. To je kniha, kde jsou zaneseny všechny Tereziňské transporty, a kde jsou uvedena jména, data narození, a kdo přežil, a kdo nepřežil. Vždycky malý odstavec těch co přežili, a velká část je těch co nepřežili. Já tu knihu mám a jsou to dva takhle tlusté svazky. Tím se dostal k tomuhle tomu seznamu. Já jsem k nim dostal ty židovské oběti. A teď byl veliký problém, jak zjistit jména těch nežidovských obětí, ty tam musí být taky, a obrátil jsem se na tohle pána

I musím říct, že ten Jihlavský primátor tedy taky nabídl Ing vymazal taky nabídl těch 5000 Kč a myslím, že ho asi požádám, aby ten takhle 15 000 Kč na to dává židovská obec Brno. 15 000 na to dává ten fond ta magistra Malá, 15 000 na to dává krajský úřad tedy kraj Vysočina, tedy 35-45 tisíc, ten rozpočet je jo tady cenová kalkulace a ten rozpočet je 49 000+ 2500 montáž, takže nějakých 55 000 je to ale bez DPH, takže se k tomu musí přičíst daň. Takže 45 000 a 5 000 a 50, takže něco tam bude chybět. Buďto to přidá pan primátor, a nebo já nevím, když tak se obrátím na dr. Lieblovou, to je předsedkyně Tereziánské iniciativy. Chudák přišla o celou rodinu.

Chci se zeptat, byli jste se ještě někdy podívat v těch táborech, kde jste byl?

Byl, byl jsem i v Kauferingu a představte si, že ten Kaufering 4 vůbec neexistuje. Tu plochu toho tábora 4, z toho udělali tam těžší štěrk, štěrkový lom. A prostě ta plocha je do hloubky deseti metrů vybraná, takže tam nic jako památné místo neexistuje.

A ty okolní?

Vůbec nic, jediný kamen, nic. Oni toho domorodci moc nepřáli, ale byl tam jeden člověk, nějaký středoškolský učitel to měl kompletně zdokumentováno. A taky říkal, že ho nemají domorodci moc rádi. On tak jezdil na ty výroční setkání Dachováků. V Dachau jsme byli dvakrát, a přičemž jednou jsme byli taky v tom Kauferingu 4 a jednou jsme byli v Kauferingu 7, to byl ženský tábor, tam byly ty baráky trochu jiný než ty naše, a tam jsou pamětní kameny všech národností. A my jsme tam byli na odhalení našeho kamene. Československého. A účastnil se toho nějaký mnichovský konzul, pan Borůvka, on se věnuje sociální demokracii, takový fešák, chlap vysoký a tak jsme tam byli několikrát a musím říct, že nás velice hostili.

A jak jste to prožíval?

To víte, se smíšenými pocity. My tam byli vlastně 3krát, si uvědomuji. Dvakrát jsme bydleli v nějakém to jugenherbergu, v nějaké té studentské koleji, a naposledy, když jsme tam byli, jsme bydleli v lékařské vojenské akademii, to bylo v kasárnách, přímo ve vojenském objektu. To ubytování, strava, perfektní všechno, tam to funguje nebo fungovalo. A to bylo všechno zdarma, to nás hostili Němci, co to pro ně znamenalo, pár lidí.

Takže vlastně hned potom co jste se vrátil z koncentráku, tak jste vstoupil do toho svazu osvobozených politických vězňů. To mám ještě tu průkazku, z 45 nebo 46 roku.

A co jste vyvíjeli za činnost během toho socialismu?

No to bylo spíš ještě před socialismem. Ještě před, za socialismu byl sraz protifašistických bojovníků,. Se to jmenovalo. To už byl sloučený ten podruží té komunistické strany a pak se to jmenovalo soubor bojovníků za svobodu. A to tam už se toho moc nezměnil.

A vlastně dokážete najít nějaké srovnání mezi tím komunistickým a fašistickým režimem, jak se to pro vás lišilo?

No to je taková otázka dost tedy jako no oni komunisti neměli plynové komory, ale jinak ty lágry co byly se ničím moc nelišili, akorát neměly ty plynové komory.

Takže potom co jste prožil jste z povzdalí sledoval nějaké protikomunistické akce, ale sám jste se do nich nezapojoval?

Ne já už se do ničeho nepouštěl, to víte, ty skutečnosti mě vedli spíš k tomu aby člověk zůstal víc neviditelný než viditelný. Můžu vám říct, že mám teď problémy s tím nějakým zviditelněním, a někdy mě napadá, jestli nejsem pitomec, že se nenechám vyfotit do novin, aby mě ti neonacisté někde nesejmuli. I s tímhle mám problémy, zejména moje vnučka.

A jak teď vnímáte ty ten pravicový extremismus?

To je to nejhorší, čeho jsem se mohl dočkat.

Ale vlastně od revoluce jste už neměl problémy?

Já osobně ne. Sice jsem viděl nějakého kluka a když mě potkal tak rukou takhle, ale to je takový blbeček, o kterém vím. Oni v Jihlavě jak vedli ty nějaké průvody na hřbitov těm německým vojákům, tak já jsem šel za primátorem, on tam nebyl, byl tam náměstek, tak jsem mu řekl, že si nepřeji, aby tam ten průvod šel kolem židovského hřbitova, aby tam něco neprovedli. A on ihned zvedl telefon, a ihned volal na policii, aby ten průvod, oni chtěli jít kolem toho židovského hřbitova, to by tam asi vyřvávali, ale on to zařídil, že kolem hřbitova průvod nešel, policie to odklonila. A pak se mě zeptal: „víte, kdo je tady v Jihlavě vede?“ a on ten náměstek byl ředitelem jakési polepšovny nebo nějakého diagnostického úřadu. A on řekl, jeden z těch chovanců z toho mého ústavu je vede. To jsou blbecci, jeden větší než druhý. Všichni se narodili po válce, nikdo z nich nemá představu, co to je koncentrák. A tropí takovéhle výtržnosti, jenom aby se zviditelnili.

To právě kvůli takovýmhle lidem se to dělá

Ale jsou nebezpeční, se podívejte, co provedli v tom Vítkově. Těm klukům by měli dát doživotí natvrdo, za to co provedli. Ale já mám obavy, že zase teď ty tresty co jim dávali do teď byly takový

výsměch. No oni se teď zaměřují hlavně na Romy. Určitě

Jestli je to ono.

A obrátil se na vás někdo někdy abyste svědčil, proti nějakému zločinci?

Ne, s tím jsem se nesešel, ale vím že svědčil třeba doktor František Bláha, dokonce v Norimberku, v Dachovském procesu také svědčil, Norman Freed se účastnil aktivně vyhledávání těch SS, v těch zajateckých táborech, protože on ovládal angličtinu, tak ho s sebou brali jako překladáče Američani, to vím ale jinak ne a já jsem se nikdy osobně neúčastnil. Nebylo to nutné.

A jak jste prožíval pád komunismu?

To jsme byli šťastní tedy, to jsme byli šťastní protože to bylo něco, co se nedalo pochopit a nás se to hluboce dotýkalo. Ale nic moc platné.

A můžete mi říct, kdy jste cítil, že už je to na spadnutí, a jak jste se to dozvěděl?

My jsme zrovna byli v Praze a s manželkou jsme byli také na té letenské pláni, takže jsme se také aktivně zúčastnili té masové manifestace, jinak jsme jinak nijak nezasahovali. Ale bylo to pro nás taková velká satisfakce, ale fakt je, že jsme si to představovali trochu jinak.

A co je pro vás takovým největším zklamáním?

Že tedy nejsme právní státem, že tedy to právo, no že dva roky jsem se soudil o barák a, který byl naprosto jasně náš. Nebo ta Mariana chudák, víte já a ta Mariana Sindelová o které jsme hovořili, to jsou poslední dva členové bývalé jihlavské židovské komunity, která čítala asi 1300 lidí, a z těch lidí zůstalo jsme my a já nevím jestli ta Mariana žije, protože je v domově důchodců, leží a na se nemůže hnout z postele ani se postaví nic. Ona se také soudila o ten barák, který nakonec nechala napsat tomu jejímu synovi, to je Američan, ale to je jiná věc. Musela prokazovat já nevím co všechno.

A setkal jste se ještě někdy s někým po válce do s vámi byl s lágru?

Jistě, ale moc jich nebylo, to byli takové výjimečné případy.

A žije v Čechách nebo se odstěhovali?

Bohužel, se většinou odstěhovali, některý ti kluci z Terezína, já už si nepamatuji na ta jména. Hodně jich šlo do Anglie před únorem, tomu tady nevěřili, a žijí prostě venku, já už s nimi nejsem v kontaktu. Po válce se vrátil nějaký Honza to byl bráchův kamarád z obchodní Akademie v Berouně.

Oni měli nějaký velkoobchod a nějak po únoru šel do Izraele , tam se mu nelíbilo, tak do Francie a odtamtud nakonec do Kanady. A žil v té Kanadě až do toho 1989, tak pak se vrátil, všechno dostal zpět, pak to prodal a odstěhoval se zpátky do Kanady. My jsme s bráchou byli jinak založení, jako opravdu my jsme byli vychováni k vlastenectví , my jsme měli skvělého učitele na obecné škole, na kterého dodnes vzpomínáme, a představte si že jako 70-ti letí jsme s tím mým kamarádem Ing. Neurválkem každý rok za ním jezdili do Soběslavi, a ještě když umřel, tak jsme mu chodili na hřbitov v Soběslavi. A navštěvovali jsme tu jeho... a to byl náš učitel z obecné školy, tak jsme ho milovali. To bylo na celý život

A ještě před válkou, přemýšleli jste někdy o tom, že byste jeli do Palestiny?

Ne, vůbec ne podívejte se, já jsem prakticky, pro mě to náboženství skončilo někdy v tom 1939, to jsem byl naposled v synagoze ještě za protektorátu, nějakou chvíli, když jsme byli už v Kutné hoře, jezdil vyučovat do Kutné Hory náboženství dr. Fédr. To byl známý takový masarykovský typ, chodil v širáku a to byl kolínský rabín, který jezdil do té KH nás učit náboženství. A pak jsme se s ním sešli mnohokrát, představte si, jako jedinec nejstarší se vrátil z koncentráku. A potom byl vrchním zemským rabínem v Brně

Myslíte si že o něj pečovali i ostatní lidi když byl duchovní?

Je to reálné, ale spíš byl jen v Terezíně, že dál nešel. Proto že přežil. Že se ho neodvážili zařadit do transportu.

Oni nechávali starší lidi v Terezíně?

Tatínek kyt přežil ale po válce mi vyprávěl strýc že s tátou nesmírnou práci, vždycky ho z transportu dostat. Že s ním byly problémy ho udržet v tom Terezíně. Takže ono to nebylo tak jednoduché.

Ono to záleží také na tom, jestli tam máte rodinu, nebo ne,

No to jistě a pak abychom si nenalhávali, záleželo na kontaktech a na protekci.

A co si myslíte že bylo tím hlavním faktorem že jste to přežil?

Ty kontakty, v případě mém asi určitě. No pro mě, já sem nakonec do toho transportu do Osvětimany spadl. A prošel jsem. Šestí nebo náhoda nebo zázrak. Vždycky jsem přežil tu selekci, Ildža jsem byl hubenější a mezitím byl bratránek s bratrem byli vazopresin.¹⁴ No ale prošel jsem, vždycky jsem stál mezi mina. V Osvětimi bylo velice důležité stát v jedné pětici, protože jde nikdy

nevěděli, kdy to usekne. A pak co bude dál? Jednu pěťici usekli, ta jedna šla transportem a ta druhá já nevím kam. Takže jste tam nemohli mít strategii jak se vyhýbat.. Taková poslední věc, jsem si vzal za takový poslední živní úkol Teda prosadit a dovést ke konci tuhle desku a ta bude skutečen 19.9.2009 odhalena. Takže ta památka těch všech kluků zůstane zachovaná na věčnost., já nevím já už tu asi nebudu, letos mi bude 83.

to je Teda neuvěřitelné jak osud, měl jste vlastně ještě někdy nějaké zdravotní problémy jako následky?

To jsem měl a ne jedny. Především jsem se léčil, ono to vypadalo jako nějaká neurologická porucha. Po válce jsem měl pořád bolesti hlavy nakonec na to přišla moje teta a odvedla mě k primáři Michlovi. To byl primář ušní krční a nosní v jávský nemocnici a ten mě zjistil že mám zanesenou tuh letu dutinu, že de neprůhledná, dělali mi 17 funkcí, to nepomohlo, tak mě nakonec vysekal okování do tříletý dutiny oční a vyškrábal ten hnis z té dutiny ven. Přenesli mi tam zdravý epitel, tu sliznici tak to byla první operace kterou jsem podstoupil a to bylo bezesporu následek toho věznění. To byla Vlastně zastuzená rýma, která posléze zhnisala a byla ten hnis tam byl už zkameněle. No a potom jsem měl uzávěr pravé stehy tepny, a to už bylo v 60. letech a to mě operovali v brně. Profesor Černý nynější myslíme šéf toho centra udělal vypasu pravolevý z Pravý do levý tepny a funguje to do dneška dobře. A potom se mi udělala před osmi lety výduť na břišní aortě 9,5 cm, a na to mi přešla lékařka v lázních a říkala mi to si musíte nechat odoperovat, kdyby vám praskla tak jste do pár minut mrtvěj. A tak jsem jel do bran zase za tím profesorem, ale on už tam nebyl, byl tam nějaký docent Gregor, jestli mě tam nechali 14 dní a pak mi řekli, že si do toho v mém věku už netroufají, a tak už jsem se s tím smířil a tak jsem si říkal že s tím budu žít tak dlouho, jak jen to půjde a byl jsem takhle v Praze a udělalo se mi špatně. Odvezli mě do Vinohradské nemocnice na chirurgii a tam mě dělali CTT úct a já nevím co všechno a a řekli to je ta výduť, s tím je potřeba něco udělat. My vám dáme ty snímky a odvezte je na homolku, jestli s tím půjde něco udělat. Já sem jim tom brně neřekl. Pak mi ten doktor řekl že ať to tam někdo odnese, že úřední cestou by to trvalo moc dlouho. Jestli tady někoho máte, tak ať to odveze na Homolku na tu cévní chirurgii a oni se k tomu vyjádří. A byl tam zrovna na návštěvě u mě ten můj kamarád ten jak sem vám o něm vyprávěl a zrovna byl u mě tak jsem mu dal ten soubor těch snímků na tu Homolku. Ještě ho volala ta jeho žena a říká kde ten Richard je? Mě tady kyne vánočka a já nevím, co s tím mám dělat. A on tam byl na té Homolce a než to našel a než se dočkal doktora tak to trvalo věčnost. Ale nechal jim to tam a oni mi za 14 dní volali a pozvali k operaci. A oni mi tu výduť skutečně voperovali odsad' tady

dolů. Pak jsem tam byl za měsíc protože jsem tam měl na aortě srůsty, na střevech prostě, tak to museli odstranit..

Ale to nebyl následek toho?

To já nevím, ale asi že ne spíš, spíš to byla nějaká námaha po nějaké těžké práci. Ale fakt je že by se na bývalo bylo přišlo dřív. No a co mě nejvíc postihlo ty oči. Očářka mi neodhalila zelená zákal, takže mě připravila o pravé oko a na levém mám šedý zákal, takže jednou za měsíc jezdím na kontrolu. A dělají mi buď nějaký laser, nebo nějakou injekci. Do oka přímo. Musím zafukat, že mi to oko drží.

A je něco, co byste chtěl vzkázat další generaci?

Aby nikdy nemuseli prožít to, co já.

Nějaké ponaučení?

Aby byli šťastní, aby si vážili svobody

LEKTORSKÁ PRAXE

Jak jsem již tedy říkal, vytyčil jsem si cíl odučit hodinu/y dějepisu o životním příběhu André Spitzera. Jednalo by se o odučení jedné až dvou hodin, po domluvě s učitelem.

Ačkoliv jsem hodinu původně zamýšlel jinak, ale po konzultaci a zamyšlením se nad věcí jsem svůj původní koncept předělal, a to následovně:

PLÁN VYUČOVACÍ HODINY

Cíle hodiny <i>Přiblížit studentům téma holocaustu, seznámit je podrobně s životem pana Spitzera</i>
Téma a obsah hodiny <i>Příběhy pamětníka</i>
Formy a metody <i>výklad, aktivity, prezentace částí příběhu- skupinová práce 3-5 lidí</i>
Materiály a nutné vybavení <i>Příprava aktivit do hodiny(pětilístek), úryvky z rozhovoru</i>
Vstupní informace – znalosti, dovednosti, postoje <i>Konec předchozí hodiny- studenti si napíší drobný test, abych věděl, co vědí, obecně na téma Holocaust, abych nemluvil o něčem, co neznají</i>

POSTUP HODINY A ČASOVÁ DOTACE

1. Zahájení – motivace (co udělám, aby se žáci zaměřili na témata hodiny?) <i>zhodnocení testu z předchozí hodiny</i>
2. Hlavní aktivity (pokyny pro danou aktivitu) Činnosti učitele <i>Dohlížet na pořádek Být dostupný pro dotazy studentů</i> Činnosti žáků <i>Vytáhnout z materiálů co nejvíce informací Poreferovat ostatním studentům, co se dozvěděli</i>

3. Zpětná vazba (na jaké znalosti, dovednosti a postoje bude zpětná vazba zaměřena?)

poutavost, plynulá návaznost, zábavnost hodiny, ostatní poznámky a připomínky, test- porovnání testů před a po lektorské praxi.

Ke své hodině jsem připravil již nějaké materiály, se kterými budou studenti pracovat. Ty si můžete přečíst v příloze práce. Časový plán jsem rozdělil pouze na jednu hodinu (45 minut), z časových důvodů.

V hodině použiji části rozhovoru s panem Spitzerem, studenti budou dělat různé aktivity s textem.

Text, který budu používat při své práci bude úryvek rozhovoru s panem Spitzerem, se kterým se studenti seznámí po skupinkách a navzájem si o něm něco řeknou.

Hodinu bych zahájil obecnou debatou o holocaustu, do kterého bych zapojil studenty, aby řekli co si myslí, že se dělo, proč, atp. Povídání o tomto tématu bych rád shrnul do půl hodiny maximálně.

Poté bych se studenty začal pracovat právě již se zmíněným textem, hodinu bych koncipoval tak, aby měla psychologický dopad na každého studenta, alespoň takový, jaký udělal na mě přepis rozhovoru.

Kromě práce s textem rozhovoru, bych chtěl ještě v posledních pěti minutách udělat práci s textem o holocaustu, abych zjistil, jak efektivně se to studenti naučili, jak vnímali, a jak rychle zapomínají látku, kterou se ve škole učí.

Na konci studentům rozdám papírky, na které mi napíší zpětnou vazbu. Neplánuji pro studenty tisknout předepsané kartičky, kdy mi budou přesně psát body, nýbrž studenty nechám, aby mou práci ohodnotili slovně.

ZÁVĚR

Jako cíle jsem si stanovil přepsat rozhovor a pokusit se jej zúčastnit. První část se mi myslím podařila, a občanské sdružení Tolerance a občanská společnost byla spokojena.

Druhým cílem bylo vytvořit lektorskou praxi, kde bude stěžejní téma životní příběh André Spitzera. Ovšem tento cíl zatím není naplněn, protože jsem si stanovil jako první třídu, se kterou budu program dělat kvartu v roce 2010/2011 (rok ukončení studia 2015). Lektorskou praxi mám připravenou, zatím na papíře, a jsem domluven s učitelem, který bude mít v kvartě lektorskou praxi.

Takže cíle, které jsem si stanovil jsem splnil, a práci hodnotím jako zdařilou. Co se týče psychologického dopadu, tak ten se u mne dostavil podle očekávání, a v jisté míře mne i ovlivnil.

POUŽITÁ LITERATURA

<http://www.referaty.cz/referaty/referat.asp?id=1095> *Holocaust- MATURITA.CZ* [online]. 15.4.2001 [cit.2009-10-02]. Čeština. Dostupný z WWW: <<http://www.referaty.cz/referaty/referat.asp?id=1095>>.

KÁRNÝ, Miroslav. *Terezínská pamětní kniha*. Praha : Melantrich, 1995. 1559 s.

LEMAIRE, André. *Dějiny Hebrejského národa*. Josef Mlejnek. 1. vyd. Praha : ERM, 1994. 110 s. ISBN 80-901477-6-3.

JOHNSON, Paul. *Dějiny židovského národa*. Jan Lamper, Věra Lamperová. 2. vyd. Praha : Rozmluvy, 2007. 592 s. ISBN 978-80-85336-38-2.

KÁRNÝ, Miroslav, BLODIG, Vojtěch. *Terezín v konečném řešení židovské otázky*. Miroslav Kárný, Vojtěch Blodig. 1. vyd. Praha : Terezínská iniciativa ve vyd-ví Logos, 1992. 228 s. ISBN 809013520X.

PĚKNÝ, Tomáš. *Historie Židů : v Čechách a na Moravě*. Jiří Friedler; Alice Marxová; Aleš Krejča. 1. vyd. Praha : SEFER s.r.o., 1993. 430 s. ISBN 80-900895-4-2.

KÁRNÝ, Miroslav. *"Konečné řešení" : genocida českých židů v Německé protektorátní vládě*. 1. Praha : Academia, 1991. 184 s. ISBN 80.200.0389.4.

PRINGLEOVÁ, Heather. *Velký plán : Himmlerovi vědci a holocaust*. 1. Praha : BB/art, 2008. 448 s. ISBN 978-80-7381-385-7.